

สรุปผลการวิจัยและแบบจำลองโครงการการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอแนะแบบจำลองโครงการการศึกษาสำหรับเด็กวัยเรียน ซึ่งขาดโอกาส
เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนแออัดตอสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของการวิจัย ได้แก่
ประชาชนในชุมชนประภู่ 1 หลังโรงเรียนอัสสัมชัญ ซอยสวนหลวง และวัดจันทร์ใน
เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ
การจัดการศึกษาในชุมชนแออัด โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. หัวหน้าครอบครัว จำนวน 64 คน
2. แม่บ้าน จำนวน 64 คน
3. ผู้นำหรือกรรมการชุมชน จำนวน 5 คน
4. เด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เรียน จำนวน 11 คน
5. เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักวิชาการ จำนวน 17 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบตามระดับชั้น จำแนก
ตามบทบาทของการ เป็นสมาชิกในชุมชนและความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษา แล้วจึงสุ่ม
ตัวอย่างในแต่ละกลุ่มด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรจริง

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 ว่าด้วยสถานภาพของผู้รับการสัมภาษณ์
  - ตอนที่ 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 คำถามที่ถามตัวอย่างประชากรแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้รับการสัมภาษณ์ที่สัมพันธ์กับการจัดโครงการศึกษา ซึ่งแยกประเภท ดังนี้

1.1 หัวหน้าครอบครัว เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของครอบครัว ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในด้านการศึกษาและปัญหา

1.2 แม่บ้าน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในด้านการจัดการศึกษาและปัญหา ความเห็นในด้านการจัดหลักสูตร สำหรับเด็กชายและเด็กหญิง

1.3 ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับความช่วยเหลือประสานงานด้านต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แผนการหรือโครงการสำหรับเด็กในอนาคตของชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในชุมชนแออัด

1.4 เด็กวัยเรียน เกี่ยวกับประวัติด้านการศึกษา ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษา สภาพครอบครัว และข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับเด็ก

1.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน การจัดสรรงบประมาณ รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม

ส่วนที่ 2 คำถามที่ถามตัวอย่างประชากร เหมือนกันทั้ง 5 กลุ่ม ยกเว้นบางกลุ่มในบางเรื่องตามความเหมาะสม เกี่ยวกับปัญหาของเด็ก ความต้องการทางการศึกษา พรรคนะที่มีต่อการศึกษาของเด็กในชุมชนแออัด พรรคนะต่อรูปแบบการจัดการศึกษา และความคิดเห็นทั่วไป

ลักษณะคำถาม เป็นคำถามที่ต้องตอบตามหัวข้อ และคำถามปลายเปิด

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวอย่างประชากรทุกกลุ่ม ส่วนตัวอย่างประชากร กลุ่มทนายและแม่บ้าน ซึ่งมีจำนวน 128 คน ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญวิจัยช่วยสัมภาษณ์ส่วนหนึ่งด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดทำเป็นตาราง และหากคำ
ร้อยละในด้านสถานภาพ ส่วนด้านอื่น ๆ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงสรุป

สรุปประเด็นสำคัญที่นำมาพิจารณา ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนจำลอง
โครงการศึกษา

จากผลการวิจัย การศึกษาจากเอกสาร วิจัยของกรุงเทพมหานคร และการ
สำรวจข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนจำลองโครง
การแก้เด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร
พบประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะสุขภาพทั่วไปของชุมชนแออัด

ชุมชนแออัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีประมาณ 350 ชุมชน มีจำนวน
ประชากรประมาณ 600,000 คน มีลักษณะที่อยู่อาศัยชั่วคราวทุกไตรมาส อยู่กันอย่างแออัด
ยัดเยียด มีน้ำเน่าส่งกลิ่นเหม็นอยู่ทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำ รายได้
น้อย สภาพความเป็นอยู่ไม่สะดวกสบาย เป็นแหล่งขยายมั่ว

ประชาชนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่อยู่ประจำที่ โดยเช่าบ้านอยู่ มีสมาชิกใน
ครอบครัวประมาณครอบครัวละ 4-6 คน ประกอบอาชีพโดยการใช้แรงงาน เช่น
กรรมกรรับจ้าง ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ หาบเร่ แฉงลอย เป็นส่วนมาก มีรายได้ค่อนข้าง
ต่ำ ขาดความมั่นคงในการงานและรายได้ ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาใน
ระดับประถมศึกษา เด็กวัยเรียนส่วนหนึ่งไม่ได้เรียน เนื่องจากความยากจน ครอบครัว
แตกแยก ต้องใช้แรงงานบุตร ขาดหลักฐานทางราชการ เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่มี
เวลาว่างช่วง 15.00 - 20.00 น. ชอบอยู่ตามที่สาธารณะ มีบางกลุ่มเสพยาเสพติด
โดยเฉพาะการค้ายาเสพติดมีมาก และมีการเล่นการพนัน

2. ภาวะความเห็นที่มีต่อการจัดการศึกษา และความต้อการด้านการศึกษา

จากการวิจัยและศึกษา พบว่าการจัดการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบันของกรุงเทพ
สำหรับเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาในชุมชนแออัดยังไม่เหมาะสมและทั่วถึง และประชาชนใน
ชุมชนยังเห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับต้องมี

ประสิทธิภาพประชาชนในชุมชนแออัดมีความต้องการให้รัฐจัดการศึกษาระดับอนุบาล หรือ เด็กเล็กให้ทั่วถึง และมีความต้องการให้เด็กโตเรียนรัฐสูงสุดเท่าที่เด็กสามารถจะเรียน ได้ สำหรับเด็กที่มีปัญหา ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ จะต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ โดยจัดให้มีโรงเรียน ครู และอุปกรณ์การเรียนให้เหมาะสมเพียงพอ ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเด็กวัยเรียน ในชุมชน การจัดการ ศึกษาควรเน้นการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นลักษณะหลักสูตรที่มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ วิชาชีพ วิชาสามัญ จริยศึกษาและสุขภาพอนามัย ซึ่งจะต้องเหมาะสมกับสภาพชุมชน สามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

3. ว่าด้วยปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยเรียนในชุมชน

เด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดที่ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนปกติ ซึ่งมีสาเหตุมา จากความยากจนของครอบครัว ครอบครัวแตกแยก และขาดหลักฐานทางราชการ การ จัดโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ของ กรุงเทพมหานครไม่ครอบคลุมทั่วถึงเพียงพอ และ การดำเนินการของโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ที่กรุงเทพมหานครจัดในชุมชนแออัด จำนวน 7 แห่ง ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังมีปัญหาเรื่องครูขาดขวัญและ กำลังใจ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่และปัญหาเด็กเรียนจบแล้วไม่ไปประกาศนียบัตร รับรอง เป็นคน ในชุมชนแออัดไม่มีการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยเจตนาและไม่มีโครงการ ที่จะจัด นอกจากนี้ยังขาดผู้นำในเรื่องนี้ และขาดความร่วมมือจากผู้นปกครอง ระบบ ราชการมีความยุ่งยากในการติดต่อดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนบ้าน สุขุมมิตร และการ โฆษณา ในขณะที่ตัวรัฐบาลยังไม่มีนโยบายที่แน่ชัดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาและการปฏิบัติงานของผู้นเกี่ยวข้อง ขาดความเอาใจใส่จริงจัง ขาดการ ประสานงานระหว่างหน่วยงานและชุมชน งบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ และขาดการ ประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4. ว่าด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับชุมชนแออัด

การจัดการศึกษา ควรจัดแบบผสมผสานกันระหว่างการศึกษาในระบบ และ การศึกษานอกระบบ โดยจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน

รูปแบบโรงเรียนเป็นรูปแบบโรงเรียนปกติ กับโรงเรียนสหเคราะห์เคลื่อนที่ผสมกัน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้นักเรียนมาเรียนแบบไป-กลับ ถ้าเป็นไปได้ในกรณีที่บ้านของเด็กอยู่ไกล ควรจัดรถรับ-ส่งเด็กด้วย ต้องมีการบริการให้เปล่า ในเรื่องเครื่องแต่งกาย อาหาร อุปกรณ์การเรียน ควรมีกิจกรรมที่เด็กจะได้รายได้พิเศษด้วย สถานที่ควรจัดในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีอยู่แล้วในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งจะคงจัดอาคารสถานที่ให้ถึงจุดเด็กให้สนใจพอใจที่จะไปเรียน หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากหลักสูตรประถมศึกษาปหศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ จัดหลักสูตรให้เบ็ดเสร็จ ยืดหยุ่นได้ โดยเน้นให้บุคลากรที่จัดดำเนินการจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นครูที่ดี มีความชำนาญและได้รับเลือกเป็นพิเศษ มีการเสริมขวัญกำลังใจอย่างดี ประกอบด้วยข้าราชการครู และบุคลากรประจำของกรุงเทพมหานคร อาสาสมัคร และบุคคลในท้องถิ่นที่เหมาะสม ผู้รับผิดชอบโครงการ คือสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีสำนักสวัสดิการสังคม กองนโยบายและแผน สำนักอนามัย การเคหะแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน และองค์การอาสาสมัครเอกชน เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือประสานงาน

5. ว่าด้วยหลักสูตร

หลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียน ต่างจากหลักสูตรประถมศึกษาปกติ แต่ก็มีหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก แล้วปรับปรุงพัฒนาให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน เป็นหลักสูตรที่เบ็ดเสร็จในตัวเอง ยืดหยุ่นได้มาก เน้นหนักในค่านิยมวิชาชีพ วิชาสามัญ จริยศึกษา และพลานามัย ตลอดจนวิชาหน้าที่พลเมืองดี

6. ว่าด้วยงบประมาณดำเนินการ

งบประมาณในการดำเนินการจัดการศึกษาควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล กรุงเทพมหานคร องค์การอาสาสมัคร มูลนิธิ และหน่วยงานเอกชน

การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ จะต้องดำเนินการตามโครงการโดยมีประชาชนในชุมชนและรัฐ เป็นผู้ร่วมวางแผนงาน โดยมีจุดหมายให้เด็กได้รับผลประโยชน์สูงสุด

แบบจำลองโครงการศึกษานักเด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ปัญหาเด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดที่ไม่ได้เข้าเรียนภาคบังคับ เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง สมควรให้กรุงเทพมหานครจัดการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้ โดยเฉพาะให้เหมาะสมและทั่วถึง ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนประกู่ 1 หลังโรงเรียนอัสสัมชัญ ชอยสวนหลวง 1 และวัดจันทร์ใน เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการร่างแบบจำลองโครงการศึกษานักเด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยเบื้องต้นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแบบจำลองโครงการศึกษา ดังนี้

หลักการ

1. เป็นการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ โดยความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแออัด เพื่อให้เด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เรียนมีโอกาสเข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ
2. เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำไปประกอบอาชีพได้ หรือประกอบอาชีพอื่นในการดำรงชีวิต เป็นพื้นฐานสำหรับการปรับปรุงสภาพชีวิต ให้สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. เป็นการศึกษาที่จัดโดยมุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในระบบโรงเรียนปกติแก่ปรับปรุงให้มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับสภาพและปัญหาของเค็ดไร้ออกส
4. เป็นการศึกษาที่ให้ชุมชนมีโอกาสในการจัดและการรับบริการจากสถานศึกษา

ขอบเขต

แบบจำลองโครงการศึกษานี้เป็นโครงการศึกษาที่จัดขึ้นในชุมชนแออัด เพื่อให้เด็กวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียน ได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาทั่วถึงทุกเขตในกรุงเทพมหานคร

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อแสวงหาแนวทางให้เด็กวัยเรียนภาคบังคับ ที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียน ระดับประถมศึกษามีโอกาสเข้าเรียนได้อย่างทั่วถึง
2. เพื่อให้การศึกษาที่ผู้เรียนได้รับมีความสอดคล้อง เชื่อมโยง สัมพันธ์กับสภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และความต้องการของเด็กในชุมชนแออัด
3. เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ที่จัดอยู่ในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร ให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน
4. เพื่อให้การศึกษามีส่วนพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนแออัด ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมให้ดียิ่งขึ้น

รูปแบบสถานศึกษาและการจัดการเรียน

จากข้อมูลเบื้องต้นที่พบจากการวิจัยและการศึกษาค้นคว้า พบว่า ประชาชนในชุมชนแออัด บางส่วนต้องการรูปแบบโรงเรียนที่เป็นการศึกษาในระบบ (Formal Education) แต่การศึกษาในระบบดังกล่าวไม่สามารถแก้ปัญหาเด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดที่ขาดโอกาสเข้าเรียนให้หมดไปได้ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ไม่มีเวลา ไม่มีเงิน ไม่มีแรงจูงใจต่อการมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าเรียน ตลอดจนปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็กอีกหลายประการ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาโดย เฉพาะสำหรับเด็กที่ไร้โอกาสเข้าเรียนดังกล่าวมีความเป็นไปได้ การจัดการศึกษาจึงจะต้องนำรูปแบบการจัดการศึกษาหลาย ๆ รูปแบบ และหลาย ๆ ลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนแออัด โดยผสมผสานส่วนคี่ของการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) เช่น การศึกษาในโรงเรียนส่งเสริมเคลื่อนที่กรุงเทพมหานคร และนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จัดโรงเรียนพิเศษเป็นหน่วยงานย่อยขึ้นในโรงเรียนใหญ่ (School With in School) จัดการบริหารและการดำเนินการ เป็นหน่วยงานเฉพาะเป็นสัดส่วน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดของรูปแบบทอสังเขปดังนี้

1. อาคารสถานที่ ใช้สถานที่ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ในบริเวณชุมชนแออัด การเรียนการสอนใช้ห้องเรียนบางส่วน ของโรงเรียน หรืออาคารที่เหมาะสมในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดเป็นห้องเรียนพิเศษการศึกษาระดับเด็กเล็ก โรงเรียนเข้าเป็นโรงเรียนโครงการพิเศษจะต้องพิจารณาความเหมาะสม ในด้านความเป็นศูนย์กลางของชุมชน และโอกาสการขยายตัวของโรงเรียน โรงเรียนในโครงการจะดัดแปลงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สามารถดึงดูดใจผู้เรียนให้สนใจเข้าเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. การจัดเวลาเรียน เนื่องจากเด็กวัยเรียนที่ไร้โอกาสเข้าเรียนในภาคปกติ ส่วนมากครอบครัวยากจน มีปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่ายต้องช่วยพ่อแม่หารายได้ในเวลาปกติ การจัดเวลาเรียนของเด็กเหล่านี้จึงต้องจัดในช่วงที่พ่อแม่กลับมาจากทำงาน และเป็นช่วงที่เป็นเวลาว่างของเด็ก โดยจัดเวลาเรียนระยะบ่ายถึงค่ำ ตั้งแต่เวลา 15.30 - 19.00 น. ของวันปฏิบัติราชการเป็นเวลาเรียนปกติ โดยหยุดพักรับประทานอาหารเย็นใช้เวลาประมาณ 30-40 นาที ในช่วงใดช่วงหนึ่งตามความเหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจจัดตามช่วงเวลา โดยยึดหลักกว้าง ๆ ดังนี้

15.30 - 16.00 น. กิจกรรมแนะนำหรือโฮมรูม (Home Room)

16.05 - 17.00 น. กิจกรรมการเรียนการสอน

17.00 - 17.40 น. รับประทานอาหารเย็น

17.45 - 18.00 น. กิจกรรมนันทนาการ เสริมบทเรียน

18.05 - 18.40 น. กิจกรรมการเรียนการสอน

18.45 - 19.00 น. กิจกรรมจรรยาศึกษาและการเป็นพลเมืองดี

3. การจัดชั้นเรียน ไม่แบ่งเป็นชั้นเรียนแน่ชัด แต่แบ่งเป็นระดับ 3 ระดับ

คือ

ระดับ 1 เทียบเท่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

ระดับ 2 เทียบเท่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

ระดับ 3 เทียบเท่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

ก่อนที่จะจัดชั้นเรียนในการเปิดเรียนครั้งแรกและเมื่อรับเด็กเข้าใหม่ จะต้องทดสอบพื้นฐานการเรียนของเด็กก่อน แล้วจึงจัดเด็กให้เข้าเรียนในระดับต่าง ๆ ตามผลการ

ทศวรรษขั้นพื้นฐาน

4. การจักระบบบริหาร

๓. การบริหารภายนอกสถานศึกษา การบริหารในส่วนนี้กรุงเทพมหานครควรมุ่งบุคลากรและทรัพยากรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ทั้งหมดมาใช้ดำเนินงานในโครงการนี้ โดยจัดหน่วยการบริหารเฉพาะเป็นพิเศษในโรงเรียนปกติ การจัดการบริหารภายนอกโรงเรียนจะต้องมีการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนเอื้ออำนวยโครงการให้ดำเนินไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานหลักคือ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางประสานงานหน่วยงานต่อไปนี้

- 1) สำนักสวัสดิการสังคม ช่วยเหลือประสานงาน ในด้านข้อมูลเฉพาะกรณีในค่านับปัญหาสังคม และการจัดการศึกษานอกระบบ
- 2) กองนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร ให้ข้อมูลค่านโยบายการปรับปรุงชุมชนและการดำเนินการจัดการศึกษาว่าง ๆ
- 3) สำนักอนามัย บริการค่านการตรวจรักษาโรค และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
- 4) กองงบประมาณ สนับสนุนค่านงบประมาณ
- 5) ศูนย์เทคโนโลยีกรุงเทพมหานคร ช่วยเหลือในค่านสื่อการเรียน
- 6) ทิวการเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ช่วยเหลือประสานงานแก้ปัญหาหลักฐานทางทะเบียนราษฎร และการโยกย้ายของ เด็ก
- 7) การเคหะแห่งชาติ เป็นแหล่งข้อมูลทางกายภาพ สภาพชุมชน และการพัฒนาชุมชน
- 8) หน่วยงานอาสาสมัคร ช่วยเหลือสนับสนุนค่านการเงิน บุคลากร การจัดกิจกรรมในชุมชน และช่วยเหลือค่านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
- 9) กองสวัสดิภาพเยาวชนกรมตำรวจ ช่วยเหลือค่านกิจกรรมเยาวชน และการจัดสวัสดิภาพในชุมชน
- 10) มหาวิทยาลัยของรัฐ มีบทบาททางค่านวิจัย วางแผน สนับสนุน

ในด้านต่าง ๆ ตามโอกาส

11) ทิวทัศน์ชุมชนฝ่ายการศึกษา ร่วมมือดำเนินการ ให้ความเห็นในเรื่องต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชน

12) ศูนย์พัฒนาหลักสูตร ช่วยเหลือเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

13) สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ สนับสนุน ให้คำปรึกษาการดำเนินการตามโครงการ

14) กรมการศึกษานอกโรงเรียน ช่วยเหลือประสานงานด้านการจัดหลักสูตรอาชีพ และการดำเนินการ การศึกษานอกระบบในชุมชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิการจ้กระบบการบริหารโครงการพิเศษ 1

แผนภูมิการจัดระบบบริหารโครงการพิเศษ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข. การจัดระบบบริหารในโรงเรียนตามโครงการการศึกษาที่จัดขึ้น มีลักษณะเป็นโรงเรียนโครงการพิเศษในโรงเรียนใหญ่ (School With in School) โรงเรียนในโครงการพิเศษนี้เป็นหน่วยงานย่อยที่มีระบบงานเป็นของตนเองในการบริหารงาน แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับโรงเรียนใหญ่ด้วย

ระบบบริหารมีหัวหน้าโครงการเป็นผู้บริหารรับผิดชอบดำเนินการโดยเฉพาะโรงเรียนละ 1 คน มีคณะกรรมการศึกษาซึ่งเป็นคนในชุมชนแออัดเป็นที่ปรึกษาจกลักษณะงานด้านต่าง ๆ เป็นหน่วยงานย่อยในฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนใหญ่ทุกฝ่าย ดังนี้

1) ด้านวิชาการ หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนพิเศษ จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน โดยเน้นหนักวิชาชีวิต วิชาสามัญ จริยศึกษา และพลานามัย ตามซึ่งมวลความต้องการของชุมชนแออัด นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้น การจัดการในค่านวิชาการของโรงเรียนพิเศษจะต้องมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนกลางจากโรงเรียนใหญ่และบุคลากรที่โอนมาจากโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ โดยประสานงานกับศูนย์เทคโนโลยีของกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษาและศูนย์พัฒนาหลักสูตร ดำเนินการควบคุม บริหาร และบริหารงานวิชาการทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียน สื่อการสอนภายใน การสอนครบวงจรประเมินผล การแบ่งกลุ่มชั้นเรียน การนิเทศการเรียนการสอนภายใน การสอนซ่อมเสริม และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่านวิชาการ

2) ด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ ในโรงเรียนโครงการพิเศษจะต้องจัดบุคลากรที่ทำงานประสานงานกับฝ่ายทะเบียนราษฎรของ เขตต่าง ๆ และผู้ปกครองแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหา ทะเบียนบ้าน สุขุมวิท และการโอนย้ายเป็นกรณีพิเศษ นอกจากนี้จะต้องมีเจ้าหน้าที่ดำเนินการในค่านสารบรรณของโรงเรียน การรับเด็กเข้าเรียน การเงิน และการพัสดุของโรงเรียน

3) ด้านบริการและกิจกรรมนักเรียน การบริการเป็นงานสำคัญมากในโรงเรียนโครงการพิเศษ เพราะเด็กมีปัญหาจากชุมชนแออัด จะต้องได้รับการบริการมากเป็นพิเศษ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องจัดบุคลากรรับผิดชอบ ดำเนินการบริการ

ต่าง ๆ ตามความต้องการและความจำเป็น คือบริการอาหาร เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การเรียน จัดหารายได้พิเศษ จัดหาทุนการศึกษา บริการด้านสุขภาพอนามัย นอกจากนี้การบริการเหล่านี้แล้ว โรงเรียนโครงการพิเศษจะต้องจัดแผนกประชาสัมพันธ์ เพื่อประชาสัมพันธ์ติดต่อระหว่าง โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในค่านึกการนักเรียน โรงเรียนโครงการพิเศษจำเป็นต้องมีการแนะนำโรงเรียน ดำเนินการแนะนำเด็ก ผู้ปกครอง ในปัญหาส่วนตัว การเรียน และครอบครัวของนักเรียน มีการจัดการสำรวจ เด็กวัยเรียนที่มีปัญหาที่อยู่ในชุมชนแออัดในเขตที่รับผิดชอบ จัดการปฐมนิเทศเด็กเข้าใหม่ ความคุ้มครองนักเรียน เฝ้ายวินัย และความประพฤติของเด็ก ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วด้วย

4) เวลาเรียน เวลาเรียนตลอดหลักสูตร ใช้เวลาเรียนจบตลอดหลักสูตร 4 ปีครึ่ง ปีละ 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 80 วัน วันละ 9 คาบ คาบละ 20 นาที ในแต่ละระดับจะใช้เวลาเรียนระดับละ 3 ภาคเรียน หรือ 240 วัน

5) การมาเรียน ให้นักเรียนมาเรียนโดยวิธีไป-กลับ

6) บุคลากร บุคลากรที่ดำเนินการจัดโรงเรียนพิเศษตามโครงการ ส่วนหนึ่งนำมาจากข้าราชการและลูกจ้างประจำ ที่ดำเนินงานในโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ทั้งหมด และส่วนหนึ่งใช้ข้าราชการรัฐสังกัดกรุง เทพมหานครในโรงเรียนแม่ มาปฏิบัติงานตามความเหมาะสมและจำเป็น นอกจากนี้อาจมีอาสาสมัครจากหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ และบุคคลในชุมชนที่เหมาะสมตามโอกาสบุคลากรเหล่านี้ จะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่มีประสิทธิภาพและมีโน้ตชนเกี่ยวกับวิธีดำเนินการในโรงเรียนโครงการเป็นอย่างดี เข้าใจถูกต้องตรงกัน มีเจตคติที่ดีต่อชุมชนแออัดจะต้องมีการนิเทศจากศึกษานิเทศก์สำนักการศึกษาและกรณีพิเศษภายใน จากหัวหน้าโครงการอย่างสม่ำเสมอ และหาทางแก้ไขปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

7) การเลือกโรงเรียนและเขตบริการของโรงเรียน โรงเรียนที่จะจัดโรงเรียนโครงการพิเศษควรที่จะเลือกโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนแออัดใหญ่ ๆ ที่มีเด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนจำนวนมากพอ เป็นศูนย์กลาง ชุมชนแออัดใดมีเด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียน

จำนวนน้อยให้ไปเข้าเรียนในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการที่อยู่ในลำดับสุดท้าย

8) งบประมาณ งบประมาณในการดำเนินงานโรงเรียนโครงการพิเศษมาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

ก) งบประมาณของกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการพัฒนาการศึกษาในชุมชนแออัดให้กับสำนักต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญดังนี้

(1) สำนักการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ควรจะได้รับงบประมาณมากเป็นพิเศษสำหรับโครงการนี้ เพื่อจัดการพัฒนาการศึกษา เงินเก็บ ค่าใช้สอย และเงินค่าตอบแทนสำหรับบุคลากรที่ดำเนินงาน

(2) ศูนย์เทคโนโลยี ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินการสนับสนุนด้านสื่อการเรียนโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการศึกษา และนวัตกรรม เช่น โสตทัศนวัสดุ บทเรียนสำเร็จรูป ฯลฯ

(3) สำนักสวัสดิการสังคม ควรจัดสรรให้ในด้านการสนับสนุนด้านข้อมูลและการศึกษาอาชีพนอกระบบ

(4) กองแผนและนโยบาย ควรได้รับการจัดสรร เพื่อกำหนดนโยบายและหาข้อมูล

(5) สำนักอนามัย ควรได้รับงบประมาณการจัดสรร โดยเฉพาะเพื่อการตรวจรักษา ป้องกัน และบริการอื่น ๆ ในด้านอนามัยแก่โรงเรียนและชุมชน

ข) งบประมาณจากรัฐบาล อาจจะได้ในกรณีพิเศษ เช่น งบประมาณท้องถิ่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และงบพิเศษอื่น ๆ ตามโอกาส

ค) งบประมาณจากองค์กรเอกชน มูลนิธิและหน่วยงานการกุศลต่าง ๆ ซึ่งได้โดยการรับบริจาค การรณรงค์หาทุน และการช่วยเหลือในโอกาสต่าง ๆ

ง) งบประมาณจากองค์กรต่างประเทศ โดยเสนอของบประมาณจากองค์กรต่าง ๆ เช่น UNICEF, WHO, FAO เป็นต้น

หลักสูตร

หลักสูตรของโรงเรียนโครงการพิเศษ เป็นหลักสูตรที่นำหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการมาพัฒนาใหม่ให้ เป็นหลักสูตรเบ็ดเสร็จที่เหมาะสมกับ สภาพชุมชนและความต้องการของเด็ก และชุมชนตามผลการวิจัย โดยมีองค์ประกอบของ หลักสูตร ดังนี้

ก) จุดมุ่งหมาย

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเป็นพื้นฐานพอเพียงแก่การดำเนินชีวิต ศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบตนเองและสังคม
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีพละทานามัยที่สมบูรณ์

ข) โครงสร้างและเนื้อหา

หลักสูตรนี้จัดโครงสร้างและเนื้อหาเป็นกลุ่มวิชา แต่ละกลุ่มแยกเป็นรายวิชา แต่ละวิชามีความสมบูรณ์ในตัวเอง ใช้เวลาสั้น และจัดวิชาเหล่านี้เชื่อมโยงสามารถเรียน ต่อเนื่องกันได้ แบ่งเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก ดังนี้

1) วิชาบังคับ ประกอบด้วยกลุ่มวิชา

1.1) กลุ่มวิชาสามัญ เป็นกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่เป็น พื้นฐาน การศึกษาหาความรู้ ทิศคอสื่อสาร และเนื้อหาในการดำรงชีวิตที่ดี การแก้ปัญหา ของชีวิตและสังคม ประกอบด้วยรายวิชา ภาษาไทยพื้นฐาน คณิตศาสตร์เบื้องต้น วิทยาศาสตร์เบื้องต้น ชุมชนและประเทศ เศรษฐกิจและการเมือง ประชากรศึกษาและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการติดต่อสื่อความหมาย เพื่อเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ต่อไป และให้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

1.2) กลุ่มวิชาชีพ เป็นกลุ่มที่ช่วยประสมการนำไปในการทำงาน ความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพเบ็ดเสร็จ ประกอบด้วย รายวิชา งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง และงานอาชีพอื่น ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการงานและการประกอบอาชีพต่าง ๆ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานต่าง ๆ และสามารถออกไปประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งได้

1.3) กลุ่มจริยศึกษา เป็นกลุ่มวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณธรรม เน้นในแง่การปลุกฝังความรัก ความงาม ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ชุมชนชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ และมีชีวิตที่สงบสุข ประกอบด้วยการรายวิชา จริยศึกษา และหน้าที่พลเมือง

1.4) กลุ่มพลศึกษามัย เป็นกลุ่มสร้างเสริมบุคลิกภาพทางกาย และสุขภาพพลศึกษามัย ประกอบด้วยการรายวิชา พลศึกษา สุขภาพกับชีวิต การอนามัยในชีวิตและชุมชน ยา โภชนาการ และสารพิษในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและสุขภาพที่ดี รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

2) วิชาเลือก เป็นกลุ่มที่สนองความต้องการ และความถนัดของแต่ละบุคคล โดยให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจโดยเสรี เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จะศึกษาต่อ และเพื่อฝึกฝนทักษะในอาชีพให้ชำนาญเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1) วิชาสามัญ ประกอบด้วยการรายวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ คณิตฯ เลือกได้ไม่เกิน 2 รายวิชา

2.2) วิชาชีพ มีรายวิชาอาชีพต่าง ๆ เลือกได้ไม่เกิน 3 รายวิชาที่ประกอบด้วยการ

งานอาหารและโภชนาการ

งานตัดเย็บเสื้อผ้า

งานเลี้ยงเด็ก

การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

การเขียนแบบ

งานไฟฟ้า

งานช่างไม้
งานช่างปูน
งานตัดผม
งานช่างยนต์เบื้องต้น
งานวิทย์
งานทาสี
งานซื้อและขายบริการ
งานเสริมสวยและส่งเสริมความงาม

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิโครงสร้างของหลักสูตร

ค) กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้อำนวยความสะดวกให้การเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการพิเศษสอดคล้องกับหลักสูตรที่พัฒนาใหม่ และเหมาะสมกับสภาพของเด็กในชุมชนแออัด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน จะมีลักษณะผสมผสานระหว่างการจัดกิจกรรมที่จัดในโรงเรียนปกติทั่วไป การเรียนการสอนแบบเอกเทศภาพและการจัดกิจกรรมจากสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้

1) กิจกรรมการเรียนการสอนแบบโรงเรียนปกติ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาในหลักสูตร โดยยึดหลักการสอนที่ดี ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมชุมชน ความสนใจของผู้เรียน เน้นกิจกรรมที่ใหญ่ เรียนปฏิบัติจริง ใฝ่หาความรู้เท่าที่จะทำได้แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงความรู้ในภาคทฤษฎีที่จำเป็นไว้ด้วย เด็กใหญ่เรียนแก่ผู้ใหญ่เป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ใช้กิจกรรมการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้เป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ สรุป และตัดสินใจเอง และใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างตามความเหมาะสม เช่น การบรรยาย จัดกลุ่มอภิปราย ศึกษาเอกสารที่ สาคิดทดลอง การทำงานกลุ่ม ถามตอบ บทบาทสมมติ รายงาน โต้แย้ง เสนอละคร จัดนิทรรศการ แข่งขัน วิจารณ์ ทำสมุดภาพ สถานการณ์จำลอง เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องพิจารณาเลือกใช้สื่อทัศนูปกรณ์ และนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นพิเศษเท่าที่จะทำได้ เพื่อจูงใจให้บทเรียนสนุกสนาน น่าสนใจ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของแผนการสอน ครูผู้สอนกับผู้นิเทศควรได้ประชุมปรึกษาหารือกัน เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ เป็นพิเศษเป็นครั้งคราว เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเอกเทศภาพ กิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะนี้ เป็นกิจกรรมการศึกษาที่ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยกำหนดวัตถุประสงค์ จัดสภาพการณ์ สื่อการเรียน และวิธีการที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความสะดวกของผู้เรียน ซึ่งอาจจัดได้หลายวิธี เช่น จัดเป็นชุดการสอนแบบโมดูล ที่เป็นบทเรียนหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่มีเนื้อหาจบในตัว ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนที่ประกอบไปด้วยสื่อการสอนและแบบฝึกหัด พร้อมทั้งมีคำเฉลยให้ผู้เรียนตรวจสอบเอง และการทดสอบหลังเรียน บทเรียนโมดูลอาจอยู่ในรูปเอกสาร บทเรียนโปรแกรม ทั้งในรูปแบบที่เป็น

แบบเรียนและภาพประเภทต่าง ๆ สไลด์ เทปตลับ เป็นต้น หรือจัดเป็นศูนย์การเรียนตามความเหมาะสมของ เนื้อหาและลักษณะวิชาก็ได้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเอกศัพทภาพนี้ โรงเรียนโครงการพิเศษควรประสานงานกับศูนย์เทคโนโลยี หรือศูนย์โสตทัศนศึกษาของสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือในค่าวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการดำเนินการ

3) กิจกรรมที่จัดจากสภาพสังคมในชุมชนแออัดโดยนำปัญหาจากตัวนักเรียน ครอบครัว และสภาพสังคมในชุมชนแออัดมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง ปัญหาดังกล่าวที่สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนได้ เช่น ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ปัญหาเสพติด การเดินทางพนัน การทะเลาะวิวาทในครอบครัว การลักขโมย เป็นต้น กิจกรรมที่จะจัดอาจใช้วิธีหลาย ๆ วิธี ตามความเหมาะสม โดยเฉพาะอาจจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การระดมพลังสมอง เป็นต้น

กิจกรรมในลักษณะนี้เป็นกิจกรรมที่จัดเพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน และชี้แนวทางแก้ปัญหาให้ชุมชนให้แก่นักเรียนในบางกรณี เช่น เด็กชายน้อยมีปมค้อยเพราะกำพร้าพอถูกเพื่อนร่วมชั้นเรียนล้อเลียนว่าเป็น "ไอ้เด็กกำพร้า" บาง "ไอ้ลูกไม่มีพ่อ" บาง ซึ่งการล้อเลียนนี้มักจะเห็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทและทำให้เด็กชายน้อยไม่ยอมมาโรงเรียน ซากโรงเรียนบึ้งครั้ง ๆ ละ หลาย ๆ วัน ถ้านานเข้าอาจไม่มาโรงเรียนเลย ครูจะต้องวิเคราะห์หาสาเหตุและหาทางช่วยเหลือ อาจจัดเข้าในกิจกรรมการเรียนในวิชาจริยศึกษา โดยตั้งจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา เข้าใจในสภาพแตกต่างของบุคคล และยอมรับ เกิดความรักใคร่สามัคคีอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเชื่อมโยงไปถึงการยอมรับเด็กชายน้อยในที่สุด เด็กแสดงพฤติกรรมเหยียดหยาม มีพฤติกรรมที่ตีคือเด็กชายน้อย ทำให้เด็กชายน้อยสามารถยอมรับตัวเอง และปรับตัวเองให้อยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ วิธีดำเนินการสอนในชั้นนำ ครูเล่ากรณีตัวอย่างสั้น ๆ เป็นเรื่องของครอบครัวหนึ่ง ลูก ๆ ต้องพลัดพรากจากพ่อแม่เนื่องจากภัยธรรมชาติ ต่อมาเมื่ออุปการะส่งเด็กไปเรียนหนังสือในโรงเรียน แต่เด็กนั้นต้องคับแค้นใจ เพราะถูกเพื่อน ๆ ล้อเลียน ทำให้เขาบ่นใจ เสียใจ และอับอาย จนไม่ยอมมาเรียน หลังจากเล่ากรณีตัวอย่างในชั้นนำแล้ว ชั้นต่อไปครูถามความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับเด็กในกรณีตัวอย่างนั้น แล้วจากนั้นครูให้แสดงบทบาทสมมติจากเรื่องในกรณีตัวอย่าง

เมื่อแสดงจุดความรู้ ทัศนคติ และผู้ชมอภิปรายถึงความรู้สึกและความคิดในขณะที่แสดง การอภิปรายมุ่งศึกษามีปัญหาและวิธีแก้ไข หลังจากอภิปรายครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนที่ได้จากการแสดง การปฏิบัติตัวต่อผู้อื่นร้ายและวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ ที่นักเรียนรายงานและสรุปให้ชัดเจนอีกครั้ง โดยเน้นให้นักเรียนนำความคิดที่กลุ่มช่วยกันคิดนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป ปัญหาในลักษณะนี้ในกรณีอื่น ๆ อาจใช้แนวคิดกลุ่มสัมพันธ์นำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม จะช่วยแก้ปัญหาเด็กและชุมชนใดทางหนึ่ง การสอนกลุ่มสัมพันธ์นี้จะต้องให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม โดยให้เกิดการเรียนรู้จากกลุ่ม เรียนรู้โดยการค้นพบเอง มีการประเมินขอบเขตการเรียนรู้และผลที่ได้ และจะต้องให้เด็กรู้จักประยุกต์แนวคิดที่ได้นำไปใช้ในชีวิตจริง โดยนำแนวทางจากคดีตัวอย่าง (Case) ไปปฏิบัติ

ง) การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลต่าง ๆ ตามหลักสูตรโรงเรียนโครงการพิเศษ กำหนดให้โรงเรียนวัดและประเมินผล เพื่อจัดผู้เรียนเข้าระดับ ปรับปรุงการเรียนการสอน และทัศนคติการเรียนดังนี้

1) การวัดผลเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนเข้าใหม่ คือการทดสอบความรู้เพื่อจัดเข้าระดับชั้นโดยใช้แบบทดสอบที่เป็นมาตรฐาน ที่ศึกษานิเทศก์สำนักการศึกษาสร้างขึ้น หรือในวิชาสามัญใช้แบบสอบมาตรฐานของ กรมวิชาการ

2) การวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน

2.1) การวัดผลก่อนเรียน คือการทดสอบความพร้อมก่อนเรียน เพื่อทราบพื้นฐานทางกาย อารมณ์ สังคม ความรู้ ความคิดของผู้เรียนแต่ละคนในรายวิชานั้น ๆ เพื่อจะนำไปให้ผู้สอนจัดทำแผนการสอนได้เหมาะสมโดยโรงเรียนสร้างแบบส้อมก่อนเรียนนี้ขึ้นมาเอง

2.2) การวัดผลระหว่างเรียน คือการวัดผลการเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อดูว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้หรือไม่ในรายวิชานั้น เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และการสอนของครู

โดยเลือกใช้ชีวิตการและเครื่องมือที่เหมาะสมหลาย ๆ วิธี เช่น สังเกต สัมภาษณ์ ทราบผลงาน และแบบทดสอบ

3) การวัดผลปลายภาคเรียน คือการประเมินเพื่อใช้เป็นที่พิจารณาให้ผ่านหรือไม่ผ่านในรายวิชานั้น และผ่านระดับชั้น

4) การประเมินเพื่อเทียบคุณวุฒิ ในปลายภาคเรียนสุดท้ายของระดับ 3 หรือเมื่อผู้เรียนผ่านรายวิชาทั้งบังคับและวิชาเลือกตามหลักสูตรกำหนดครบถ้วนแล้ว จัดให้มีการสอบเทียบคุณวุฒิชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามระเบียบว่าด้วยการสอบเทียบความรู้ชั้นประถมศึกษาสำหรับบุคคลภายนอก ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อสอบผ่านแล้วผู้สำเร็จการศึกษาจะได้วุฒิเทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การตัดสินผลการเรียน

เกณฑ์การตัดสิน ผู้เรียนผ่านผลการวัดผลในรายวิชาโดยได้ระดับผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 1 (จากสูงสุด 4)

ผู้ตัดสินและอนุมัติ ระดับ 1-2 เป็นอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับ 3 เป็นอำนาจของผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

การบริการ

สถานศึกษาจัดให้มีการบริการสำหรับผู้เรียนและชาวชุมชน ดังนี้

ก. บริการที่มุ่งแก้ไขปัญหาของเด็ก

1) การให้คำปรึกษาและแนะแนวเด็กในชั้นการ เรียนการสอนซ่อมเสริม และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวของเด็กแต่ละคน

2) บริการทางสุขภาพอนามัย จัดทำทะเบียนสุขภาพ ประสานงานกับสำนักงานอนามัยกรุงเทพมหานคร ตรวจรักษาโรคแก่เด็ก และให้บริการชุมชนตามความเหมาะสม

3) บริการอาหารเย็นแก่นักเรียนที่ยากจน

4) บริการเครื่องแบบนักเรียน และอุปกรณ์การเรียน

5) บริการแก้ปัญหาเฉพาะกิจสำหรับเด็กที่มีปัญหาขาดหลักฐานทางราชการ เช่น สูติบัตร ทะเบียนบ้าน หลักฐานการโอนย้าย โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรของเขตต่าง ๆ และมีการเตรียมการขางติในการรับเด็กเข้าใหม่หรือโอนย้าย

6) จัดหางานพิเศษให้เด็กยากจนทำเพื่อให้มีรายได้

ข. บริการที่มุ่งแก้ไขปัญหของบุคคลและชุมชน

1) จัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กที่เรียนดี จำนวนทุนมากพอสมควร

2) จัดห้องสมุดที่มีบริการที่ดี มีหนังสือสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ สามารถให้บริการชุมชนได้

3) จัดบริการอาคารสถานที่ เช่น หอประชุมของโรงเรียน ให้เป็นแหล่งที่ชุมชนนิยมใช้จัดงานและกิจกรรมได้

4) มีหน่วยงานการประชาสัมพันธ์ระหว่าง สถานศึกษาและชุมชน เป็นประจำ ในรูปเอกสาร แผ่นปลิว โปสเตอร์ การประชุมสัมมนาผู้นำและกรรมการศึกษาและกิจกรรม นันทนาการเพื่อชุมชน

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กในชุมชนแออัดที่มีปัญหา ไม่สามารถเข้าเรียนได้ ผู้ดำเนินการคือครูทั้งหมดหรือนคร ซึ่งมีสำนักการศึกษาเป็นหน่วยงานที่จะต้องรับผิดชอบโดยตรง และจะต้องมีการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย

1. กรรมการอำนวยการ
2. กรรมการดำเนินงาน
3. อนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

มีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการปรับปรุง ดังนี้

ก) ประชุมสัมมนากรรมการอำนวยการเพื่อพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนแออัด กำหนดนโยบายช่วยเหลือ กำหนดบทบาท และการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ และจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ กรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย

- 1) รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครฝ่ายการศึกษาประธานกรรมการ
- 2) ผู้อำนวยการเลขาธิการหรือผู้แทน กรรมการ
- 3) ผู้แทนกองสวัสดิภาพเยาวชนกรมตำรวจ กรรมการ
- 4) หัวหน้าเขตชั้นในกรุงเทพมหานคร กรรมการ
- 5) ผู้แทนสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กรรมการ
- 6) ผู้แทนกรรมการชุมชนแออัด 1 ชุมชน กรรมการ
- 7) ผู้แทนอาสาสมัครเอกชน กรรมการ
- 8) ผู้อำนวยการกองงบประมาณ สำนักคลังกรุงเทพ ฯ กรรมการ
- 9) ผู้อำนวยการสำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร กรรมการ
- 10) ผู้อำนวยการสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร กรรมการ
- 11) ผู้อำนวยการกองแผนและนโยบาย 1 กรุงเทพ ฯ กรรมการ
- 12) ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร กรรมการและ
เลขาธิการ

ข) ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเมื่อคณะกรรมการอำนวยการพิจารณา กำหนดนโยบายและตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแล้ว จึงจัดประชุมกรรมการดำเนินการ เพื่อพิจารณารูปแบบการศึกษาที่จะจัดปรับปรุง การจัดการระบบการบริหารและวิชาการพิจารณา ทั้งอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร แผนการสอนและการบริการต่าง ๆ เสนอกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการ ประกอบด้วย

- 1) ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประธานกรรมการ
- 2) ผู้แทนศูนย์เทคโนโลยี กรรมการ
- 3) ผู้แทนหัวหน้าเขตฝ่ายทะเบียนราษฎรกรุงเทพมหานคร กรรมการ

- 4) ผู้แทนชุมชนแออัด ธรรมดา
- 5) ผู้แทนองค์กรอาสาสมัคร ธรรมดา
- 6) ผู้แทนสำนักสวัสดิการสังคม ธรรมดา
- 7) ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ธรรมดา
- 8) หัวหน้าศึกษานิเทศก์สำนักงานการศึกษา ธรรมดา
- 9) ผู้แทนกองนโยบายและแผน 1 ธรรมดา
- 10) ผู้อำนวยการกองโรงเรียนสำนักงานการศึกษา ธรรมดาและ
เลขานุการ
- 11) หัวหน้างานการศึกษานอกระบบ ธรรมดาและผู้ช่วยเลขานุการ

ค) อนุกรรมการประชุมดำเนินการ เพื่อคณะกรรมกรดำเนินการจัดตั้ง
อนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ คือ

- 1) อนุกรรมการฝ่ายวิชาการ
- 2) อนุกรรมการคัดเลือกโรงเรียนและสำรวจเด็กเข้าโรงเรียนพิเศษ
- 3) อนุกรรมการฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์
- 4) อนุกรรมการฝ่ายจัดการอบรมบุคลากร
- 5) อนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

อนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เหล่านี้ ประกอบด้วยนักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ
อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาพิเศษ สำนักงาน
ศึกษากรุงเทพมหานคร ราชการกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพ ฯ
และหัวหน้าหน่วยโรงเรียนสงเคราะห์เด็กที่กรุงเทพมหานคร หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เหมาะสม
และเกี่ยวข้อง

ให้อนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประชุมดำเนินงานตามลักษณะงานเฉพาะที่ได้รับ
มอบหมาย แล้วเสนอผลงานต่อคณะกรรมกรดำเนินการ

ง) สำนักงานศึกษา นักบุคลากรและทรัพยากรของโรงเรียนสงเคราะห์
เด็กอินทนิลพิจารณารวบรวมรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการ ถ้าโรงเรียนใด

มีบุคลากรและทรัพยากรไม่เพียงพอ ก็ดำเนินการหาบุคลากรมาให้พอเพียงที่จะดำเนินการ
ในโรงเรียน

จ) สำนักการศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานในโรงเรียนที่ได้รับ
คัดเลือกเข้าโครงการโรงเรียนพิเศษซึ่งแต่ละโรงเรียนจะต้องมีคณะกรรมการดำเนินงาน
ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนโครงการพิเศษ หัวหน้างานฝ่าย
ต่าง ๆ ของโรงเรียน กรรมการโรงเรียนฝ่ายชุมชน เข้าร่วมประชุมเพื่อแจ้งหลักการ
นโยบาย ตลอดจนวิธีปฏิบัติงานในโรงเรียนโครงการพิเศษ

ฉ) อบรมสัมมนาผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนโครงการพิเศษ ตาม
โครงการเกี่ยวกับแนวคิดในการดำเนินการ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่แก้ไขแล้ว
การเรียนการสอนตามแผนการสอนใหม่ การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการปฏิบัติ
งานด้านอื่น ๆ ในโรงเรียนโครงการ

ช) ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบถึงความจำเป็น การดำเนินการโรงเรียน
โครงการพิเศษ และวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนโครงการ โดยให้คณะกรรมการ
ชุมชนและกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนร่วมดำเนินการ

ซ) รับเด็กเข้าเรียนและติดตามเด็กที่ไม่ได้เข้าเรียน ให้มาเข้าโรงเรียน
โครงการพิเศษ โดยคณะกรรมการชุมชนร่วมกับโรงเรียนโครงการพิเศษ

ฅ) ดำเนินการเปิดการเรียนการสอน

บทบาทและการประสานงานของหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาในโรงเรียนโครงการพิเศษ ซึ่งอยู่ในชุมชนแออัดจะต้องเกี่ยว
ข้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและพื้นฐานทางสังคมจากชุมชน จึงจำเป็นต้องได้รับการช่วย
เหลือประสานงานกันหลายหน่วยงานที่เขาไปปฏิบัติงานในชุมชน ตามหน้าที่ และบทบาท
ของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบการพัฒนาชุมชน
แออัด จะต้องเป็นแกนหลักในการดำเนินการและการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มีหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่ควรเข้ามาช่วยเหลือดำเนินการด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก) สำนักการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบโรงเรียนโครงการพิเศษโดยตรงจะต้องวางแผนดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร การนิเทศติดตามผล การอบรมสัมมนาที่พัฒนาบุคลากร งานด้านวิชาการ และงานธุรการของโรงเรียน

ข) กองแผนและนโยบายกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน นโยบาย การปรับปรุงชุมชน ประสานงานช่วยเหลือกับสำนักการศึกษา

ค) สำนักสวัสดิการสังคม มีบทบาทเกี่ยวข้องในการสำรวจข้อมูลเฉพาะกรณี ดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชนแออัด เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคมของโรงเรียนโครงการพิเศษ

ง) สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร บริการด้านอนามัยโรงเรียนและชุมชนแออัด โดยประสานงานกับสำนักการศึกษาและโรงเรียน

จ) กองงบประมาณ สำนักคลังกรุงเทพมหานคร สนับสนุนด้านงบประมาณและทุนในการดำเนินการ

ฉ) ศูนย์เทคโนโลยี กรุงเทพมหานคร ให้บริการด้านโสตทัศนูปกรณ์และแนวคิดด้าน นวัตกรรมแก่โรงเรียนโครงการพิเศษ

2. ที่ว่าการเขตรชั้นในกรุงเทพมหานคร สนับสนุนช่วยเหลือแก้ปัญหาในด้านหลักฐานทะเบียนราษฎร คือสูติบัตร ทะเบียนบ้าน การโอนย้ายของ เด็กและชาวชุมชนและการปฏิบัติกรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา

3. การเคหะแห่งชาติ มีบทบาทในด้านการเป็นแหล่งข้อมูลทางกายภาพและสภาพชุมชน พัฒนาดังแรกสุดของโรงเรียนภายนอกสถานศึกษา

4. หน่วยงานอาสาสมัครและมูลนิธิต่าง ๆ สนับสนุนในด้านเงินทุน บุคลากร การพัฒนาชุมชน และโรงเรียน ในด้านการพัฒนาเด็กและอุปกรณ์การเรียนการสอนอุปกรณ์การกีฬา ตามจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยงาน

5. มหาวิทยาลัยของรัฐ มีบทบาทในด้านการวิจัย วางแผน วิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการให้การศึกษาในระบบแก่มุสลิม และการเข้ามาช่วยงานมุสลิม โดยมุสลิมทาง ๆ ของแต่ละมหาวิทยาลัยตามโอกาสและวาระที่เหมาะสม

6. กรมตำรวจ มีบทบาทในการให้สวัสดิภาพ ความปลอดภัยในชุมชน ป้องกันปราบปรามยาเสพติด การพนัน การช่วยเหลือด้านสาธารณสุขในชุมชนแออัด และร่วมกับโรงเรียนจัดกิจกรรมเยาวชน

7. กรมการชุมชนฝ่ายการศึกษา จัดเป็นองค์กรที่สำคัญมาก สำหรับการจัดโรงเรียนตามโครงการ กรมการจะต้องมีบทบาทในการเสนอนโยบายคอกณะกรมการ ดำเนินการ ร่วมวางแผนจัดทำหลักสูตร ประสานงานกับผู้ปกครองในด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียน การติดตามผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน เสนอแนะข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน ติดตามเด็กให้มาเข้าเรียน และรวมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

8. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร ให้ความช่วยเหลือด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและ ทำแผนการสอนสำหรับโรงเรียน ตลอดจนให้การอบรมชี้แจงการจัดการเรียนการสอนต่อผู้สอนในโรงเรียน

อภิปรายสรุป

แบบจำลอง โครงการศึกษาแก่เด็กวัยเรียนในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัย เสนอนี้ เป็นโครงการที่สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครสามารถจะนำไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติการได้ทันที เพราะปัญหาเด็กวัยเรียนภาคบังคับที่ไม่ได้เรียนในชุมชนแออัด เป็นปัญหาที่ยังไม่หมดไป เพื่อให้การนำแบบจำลองโครงการศึกษานี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขอเสนอแนะขั้นตอนการนำไปใช้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พิจารณาแบบจำลองโครงการแล้วนำเสนอผู้บริหารกรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุมัติการดำเนินการตามโครงการ

ขั้นที่ 2 เมื่อสำนักงานการศึกษาได้รับอนุมัติโครงการแล้ว นำแบบจำลองโครงการนี้มาเตรียมการในแง่รายละเอียดเป็นแผนปฏิบัติการ และดำเนินการตามขั้นตอนของ -

โครงการ

ขั้นที่ 3 นำทรัพยากรและบุคลากรของโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ทั้งหมด มาจัดโรงเรียนโครงการพิเศษ

ในการดำเนินการตามโครงการ อาจมีอุปสรรคและปัญหาบางประการในเรื่อง

1. ขาดการร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ความจำเป็นของโรงเรียนโครงการที่จะต้องได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ มีมาก ถ้าการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานต่าง ๆ และโรงเรียนกับชุมชนแออัดไม่ดีพอ จะทำให้การดำเนินการไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร

2. ผู้เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและตรงกัน เพราะการเข้าใจจุดมุ่งหมายไม่แจ่มชัดและตรงกันของผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง จะทำให้การดำเนินการโครงการไม่บรรลุจุดมุ่งหมายตามต้องการ

3. บุคลากรดำเนินการไม่พอ ในการจัดโรงเรียนโครงการพิเศษ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มากพอตามจำนวนโรงเรียนโครงการจำนวนนักเรียนและความจำเป็นด้านอื่นๆ แต่บุคลากรที่จะนำมาจากโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่มีไม่มากนัก

4. งบประมาณดำเนินการมีไม่พอ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กยากจนในชุมชนแออัดให้ได้ดี จะต้องมีการบริการให้เปล่าหลายประการ เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์การเรียน นอกจากนี้ อาจจะต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาช่วยการเรียนการสอน และอาจต้องขอยืมบุคลากรซึ่งเป็นข้าราชการรูปคดีของกรุงเทพมหานครมาช่วย และจะต้องให้ค่าตอบแทนเพิ่มเป็นพิเศษ ถ้ากรุงเทพมหานครและรัฐบาลไม่มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ การดำเนินการก็คงได้ผลไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น

5. การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพดีพอ สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษามักบังคับให้ทั่วถึงในชุมชนแออัด คือ ประชาชนในชุมชนแออัดไม่ทราบเรื่องราวใด ๆ เกี่ยวกับการบริการทางการศึกษาของรัฐเท่าที่ควร และโรงเรียนเองก็ไม่ได้สนใจจริงจังขอปัญหาเด็กไม่ได้เข้าเรียนมากนัก ทั้งนี้แม้จะมี

โรงเรียนที่สามารถให้การบริการทางการเรียนได้ก็เพียงไม่กี่ก็ตาม แต่อาจขาดการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงในชุมชนแออัด และไม่ได้รับความร่วมมือในการติดตามเด็กมาเข้าเรียนของคนในชุมชนแล้ว ปัญหาเด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนในชุมชนแออัดก็ยังคงมีอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ครอบคลุมทั่วถึง และเหมาะสมกับชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ตามโครงการมีปัญหาและอุปสรรคที่ซับซ้อนเชื่อมโยงกัน อยู่นหลายประการ ดังกล่าว ดังนั้น การดำเนินการจึงจะต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

1. กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานการศึกษาจะต้องมีบทบาท และภาระสำคัญในการจัดการประสานงานเป็นพิเศษให้มีประสิทธิภาพและสม่ำเสมอ
2. ผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนโครงการ จะต้องทราบจุดมุ่งหมายและการปฏิบัติงานให้ชัดเจนแจ่มแจ้งตรงกัน ต้องประสานงานภายในโรงเรียน และชุมชนให้มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ควรจะได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษเกี่ยวกับการนิเทศและการบริหาร โดยจัดให้มีการสัมมนาอบรมเป็นระยะและสม่ำเสมอ
3. ถ้ามีนักเรียนที่มาจากชุมชนแออัดอื่น ๆ ที่ห่างไกลโรงเรียนโครงการ เกิน 3 กิโลเมตร จำนวนมาก ควรจะจัดบริการรถเมล์เล็กสองแถว บริการรับ-ส่งเด็ก โดยไม่คิดค่าโดยสาร เพื่อจูงใจให้เด็กมาเรียนเต็มที
4. บุคลากรของโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่มีจำนวนน้อย ไม่พอดำเนินการตามโครงการ สำนักงานศึกษาจำเป็นต้องขอบุคลากรเพิ่มจากโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ในลักษณะขอืมมาช่วยราชการตามความสมัครใจและอาจขอบุคลากรปกติมาช่วยเป็นพิเศษตามเวลาที่สามารถมาได้ เพราะการจัดเวลาเรียนในโรงเรียนโครงการจัดคนละเวลากับโรงเรียนปกติ บุคลากรที่มาช่วยเป็นพิเศษนี้ควรจะได้รับค่าตอบแทนเป็นพิเศษด้วย
5. การนิเทศและการติดตามผลการดำเนินการจะต้องมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง สม่ำเสมอโดยศึกษานิเทศก์จากสำนักงานศึกษาและการนิเทศภายในจากผู้บริหารโรงเรียน และผู้ทำหน้าที่พิเศษในโรงเรียน

6. โรงเรียนและสำนักการศึกษาจะต้องจัดการประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยสม่ำเสมอและรวดเร็ว

7. กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาค้น เสรษธุรกิจของชุมชนแออัดควบคู่ไปกับการให้การศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย